

הבנת הנקרא - תכנית עבודה מאת עינת דהן, מדריכת עולים

הפגת חרדות

→ עולים חדשים מתייחסים לטקסט כתוב כאוסף נקודות שחורות בשפה זרה, מראה מעורר חרדה.

הטקסט מבחינתם הוא כעין כתב חידה.

לעניות דעתי, הדבר הראשון שעלינו להתייחס אליו הוא החרדה!
יש מספר פעולות שעלינו להקנות לתלמידינו כדי להנגיש להם את נושא הקריאה באופן מאפשר ומזמין.

הפעולות שעלינו לבצע לפני שמתחילים ללמד הבנת הנקרא

- יש להקדיש 3 שיעורים לחיפוש במילון.
ניקוי מילים, הבנת עקרונות המילון.
(הדרכה על שימוש במילון תתקיים בקרוב).
- על התלמיד להכיר את כל מילות השאלה ומילות ההוראה הנפוצות.
(ראו רשימה בסוף הקובץ).
- שיעור "התרמית הקטנה" - זהו שיעור שנועד להפיג פחדים לפני קריאת טקסט. לעניות דעתי, הפגת הפחדים היא גורם מכריע תהליך הקריאה והפענוח של הטקסט.

התרמית הקטנה

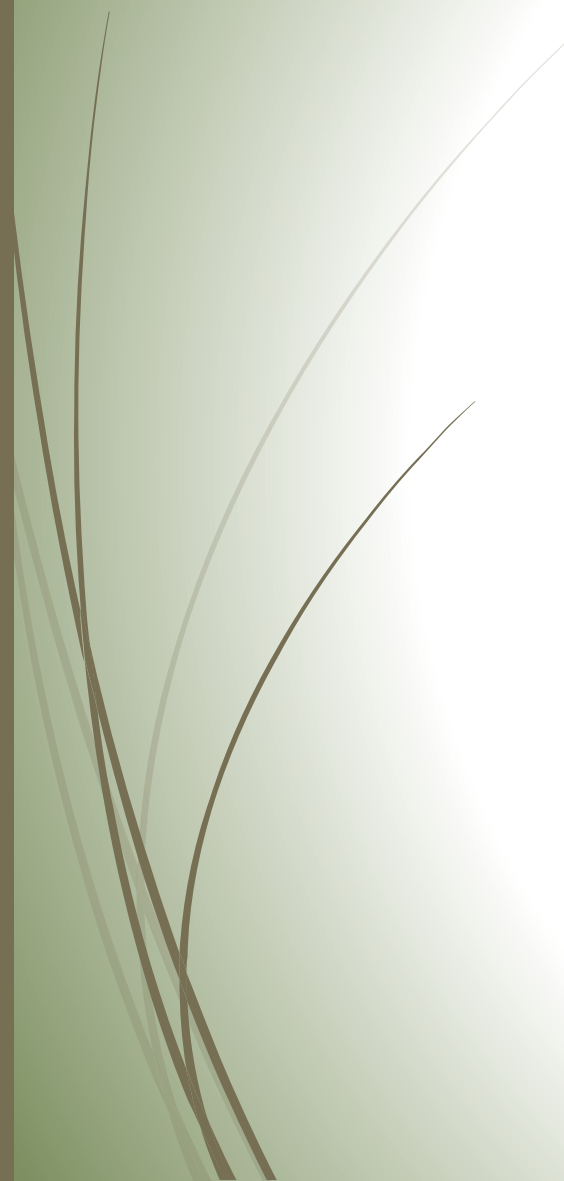
➤ **המורה מכין דף ובו קווים אדומים, כחולים וירוקים לא רציפים (ראו פירוט בהמשך). בכל טקסט יש מילים שהתלמיד מבין, האדומות, ומילים שאינו מבין, הכחולות והירוקות.**

➤ **המורה יסביר לתלמידיו: אוצר המילים שעליו מושתת הטקסט שבבחינת הבגרות הוא אוצ"מ ידוע וברור לתלמיד העולה בכיתה יא' או יב'. את המילים הללו אתם מכירים. זהו הבסיס של כל טקסט לעולים (המורה יצייר קווים אדומים, כל קו קטן הוא מילה, אלה הן המילים האדומות, המובנות).**

➤ **על הטקסט הזה מוסיפים מילים שאינן שגורות בפי העולים (יש להוסיף את המילים הכחולות), אלא שמילים אלה אינן נחוצות, הן רק תוספת לטקסט.**

➤ **ואז גם את חלק מהמילים המובנות, האדומות, משנים למילים שאינן שגורות בפי התלמיד העולה (יש להוסיף המילים הירוקות במקום חלק מהאדומות).**

➤ **באופן הזה הטקסט נראה כמו טקסט בעל מילים רבות שאינן מובנות ושדורשות תרגום, אולם אין הדבר כך, מכיוון שאת רוב המילים שאינן מובנות, אין כלל צורך לתרגם.**

. - - - - - . - - - - - / - - - - -
? - - - - - / - - - - - . - - - - - / - - - - -
. - - - - - . - - - - - / - - - - - / - - - - -
- - - - - / - - - - - . - - - - -
. - - - - - / - - - - -

.

/

.

/

.

/

?

.

/

/

.

/

.

.

/

Red dashed line with a green dash, a red dot, a blue dash, a green dash, a blue dash, a red slash, a green dash, and a red dashed line.

Red dashed line with a red dot.

Red dashed line with a green dash, a red slash, a blue dash, a green dash, a red dot, a blue dash, a red slash, a green dash, and a red dashed line.

Red dashed line with a red question mark.

Blue dash, red dashed line, blue dash, red dot, green dash, red slash, green dash, blue dash, green dash, red slash, green dash, red slash, and red dashed line.

Red dashed line with a red dot.

Red dashed line with a blue dash, a green dash, a red slash, a green dash, a blue dash, a red dot, a blue dash, a green dash, and a red dashed line.

Red dot, red dashed line, blue dash, blue dash, red slash, green dash, green dash, red slash, blue dash, green dash, red slash, green dash, and red dashed line.

תהליך הקריאה

- ראשית יש לקרוא את **הכותרת** ולהבין את משמעותה.
- לאחר מכן יש לקרוא את כל **השאלות**. השאלות מציגות רקע על הטקסט, חלק מהשאלות שייזכרו יוכלו להיענות כבר בקריאה ראשונה.
- **בטרם הקריאה** יש לעצור ולנסות ל**שער** מה יהיה תוכן הטקסט. אפשר לערוך רשימה של שאלות שאנו מצפים שייענו בטקסט, אח"כ ניתן לבדוק מה אכן נענה.

לתשומת לבו של הקורא יש למקד אותו בפרטים הבאים:

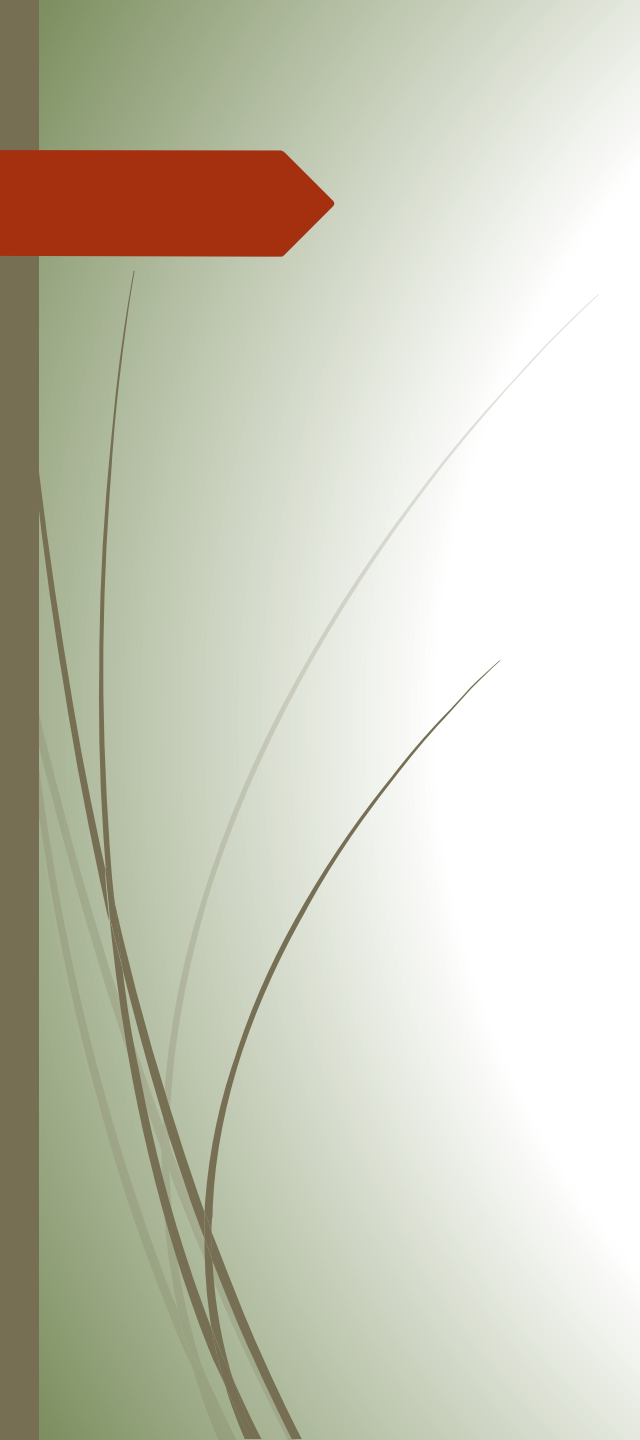
➤ כדי להבין את הטקסט באופן מיטבי, על התלמיד לחפש את הבסיס, את המילים המובנות (האדומות). במהלך קריאת הטקסט הוא צריך להתמקד במילים המובנות, ואם יש מילה שאינה מובנת אין צורך לתרגמה מיד, ייתכן שהיא מיותרת.

➤ כאשר מגיעים לנקודה, לסימן שאלה או לסימן קריאה, יש לעצור, לקרוא רק את המילים המסומנות באיקס כמובנות, ולנסות לראות אם ניתן להבין את הרעיון של המשפט.

אם המשפט עדיין לא מובן, יש לתרגם. ראשית לנסות באמצעות השורש ו/או הקונטקסט, ואם זה עדיין לא מובן, לחפש במילון.

➤ קריאת הטקסט: התלמיד יקרא את הטקסט, ומעל כל מילה מובנת יסמן x.

סימון איקס קטן מעל המילים המובנות יוצר אצל התלמיד תחושה שהוא מבין שאת מרבית המילים בטקסט. הוא לא יאמר לעצמו שאינו מבין דבר, שכן מול עיניו מסומנות המילים שהבין.

**תהליך הקריאה של הטקסטים
הראשוניים יתבצע במשותף,
מורה עם תלמידיו באופן הבא:**

קריאת הכותרת

יש להנחות את התלמיד העולה לקרוא היטב את הכותרת.

אם הוא מזהה מילה שאינה מובנת, הוא צריך לתרגמה.

הכותרת חייבת להיות מובנת לתלמיד.

קריאת השאלות

- **קריאת השאלות-** בשלב הבא קוראים את כל השאלות לפני קריאת הטקסט. קריאת השאלות מסייעת לתלמיד בשני אופנים:
- ראשית, היא מוסרת מידע כללי על הטקסט. כל שאלה מוסיפה מידע על הטקסט. **אם יש בשאלה מילה שאינה מובנית, יש לתרגמה.** בשאלה רב בררתית אין לקרוא את כל ההיגדים כדי לא לאסוף מידע שגוי, שהרי רק היגד אחד נכון, ואילו היתר שגויים.
- שנית, חלק מהשאלות ייזכרו והתלמיד יוכל לענות עליהן כבר בקריאה ראשונה של הטקסט.

חיפוש במילון

- ▶ **מילון בצד** - כל מילה שהתלמיד מתרגם, עליו לכתוב אותה ואת פירושה **בצדי המחברת** כעין מילון.
- ▶ בפעם הבאה שהתלמיד ירצה לתרגם מילה, הוא יבדוק קודם במילון הצד שלו אם לא תורגמה כבר, או אם יש מילה אחרת מאותו שורש, שאותה כבר תרגם.

פענוח מילים

→ אם יש מילה שאינה מובנית, יש אפשרות להבינה באמצעות **השורש** או באמצעות **הקונטקסט, ההקשר** (בשיעור המקדים על המילון נושא זה הוסבר ותורגל).

כעת עוברים לקריאת הטקסט.

- ▶ התלמיד קורא ומסמן x קטן מעל כל מילה מוכרת.
- ▶ הוא ידלג על מילה שאינה מובנת. כך יראה שיש יותר ויותר איקסים, כלומר, מילים מובנות.
- ▶ בסוף כל משפט יש לקרוא רק את המילים המובנות (אין לעצור בפסיק, אלא אם מדובר במשפט ארוך מאוד), ולשאול מה הבין מהמשפט.
- ▶ כך יש להתקדם עד סיום הטקסט. חלק מן השאלות (אלה שאותן התלמיד יזכור) ייענו כבר בקריאה ראשונה.

לפניכם אוצר המילים שעל התלמיד להכיר בטרם הקריאה (אוצר מילים שנלמד בשיעורים קודמים).

אוצר מילים - הבנת הנקרא

- טענה
- טענה מרכזית
- טענת נגד
- עובדה
- דעה
- השפעה
- חוקר
- מחקר
- שינוי
- הבדל
- פסקה
- שורה
- טבלה
- הוכחה
- קביעה
- כוונה
- משמעות
- תרגום
- נתונים
- רקע
- נימוק
- דוגמה
- מסקנה
- המלצה
- תרשים
- סיבה
- תוצאה
- תנאי
- ביטוי
- עמדה
- תופעה
- בעיה
- פתרון
- מילה מודגשת**
- קטע
- מאמר
- כותרת
- כותרת משנה

הוראות/פעלים/שמות פועל/שמות פעולה נפוצים

- לשנות-שנה
- להחליף-החלף
- להקיף בעיגול-הקיף בעיגול
- להדגיש-הדגש
- לעסוק-עוסק
- להמליץ-המלץ
- לבחור-בחר
- לסדר-סדר
- לטעון//טענה מרכזית
- לנמק/נימוק-נמק
- להדגים/דוגמה-הדגם
- לרמז/רמז
- לצרף/צירוף-צרף
- להתנגד/התנגדות
- להתמודד
- להסכים/הסכמה
- לפרש/פירוש
- לבסס-בסס
- לקבוע/קביעה-קבע
- להתכוון/כוונה
- להוכיח/הוכחה- הוכח
- לציין-ציין
- לתאר/תיאור-תאר
- להסביר/הסבר- הסבר
- להדגים/דוגמה- הדגם
- לחוות/להביע דעה-
חוה/הבע דעתך
- לענות- ענה
- להשלים-השלם
- לשבץ מילה-שבץ את המילה
- להעתיק-העתק
- להמליץ/המלצה-המלץ

מילות שאלה

מדוע

כיצד

האם

תודה על ההקשבה!

עבודה נעימה ופורייה.

עינת דהן, מדריכת לשון עולים, חינוך
התיישבותי